

HET ZENDINGSBLAD

VAN DE GEREFORMEERDE KERKEN NEDERLAND

En dit Evangelie des koninkrijks, zal inde geheele wereld gepredikt worden toteengetuigenis allen volkeren
Matth. 24:14

Redactie:
H. DIJKSTRA, Rotterdam.
J. HANIA, de Bilt (Utr)

Comm v Tr ez. en Controle:
W. BREUKELAAR, Zaandam.

INHOUD: Liefde, Blijdschap, Vrede. — Brieven naar Antiochie. — Ds. L. Netelenbos. — Keucheniusschool. — Djokjakarta. — Korte Berichten. — Leestafel. — Giften.

Liefde, blijdschap, vrede.

Maar de vrucht des Geestes is liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid, goedertierenheid, goedheid, geloof, zachtmoedigheid, matigheid.
Galaten 5 : 22.

De gemeente des Heeren heeft de uitstorting des Geestes op den grooten en doorluchtigen dag van het Pinksterfeest weer herdacht. Er is weer aan herinnerd dat Christus, aan de rechterhand Gods verhoogd zijnde en de belofte des Geestes ontvangen hebbende van den Vader, dien Heiligen Geest heeft uitgezonden in Zijne gemeente op aarde. Er is weer op gewezen hoe die Geest gekomen is om de breuke, die door de zonde tusschen God en den mensch was geslagen — eene breuke zoo groot als de zee, wie kon ze heelen — weer volkomen te herstellen; alle scheiding en verwijdering weer weg te nemen; en de volle gemeenschap met God in Christus weer te doen genieten in het hart. En ook is er de aandacht weer op gevestigd hoe die Geest in de gemeente blijft wonen en altijd in haar werken wil met Zijne heerlijke kracht.

God verricht daardoor voortdurend wat groots bij Zijn volk!

Vervuld wordt daardoor de bede van de Bruid tot haren Bruidegom: „Ontwaak, Noordewind, en kom, gij Zuidewind; doorwaai mijnen hof, dat Zijne specerijen uitvloeien". (Hoogl. 4 : 16).

Bij de vromen worden dan gezien de vruchten des Geestes. En de liefste zal tot Zijnen hof kunnen komen om die edele vruchten te eten.

Op die vruchten des Geestes wijst de Apostel Paulus ook bij herhaling; o.a. in Galaten 5. Hij spreekt dan echter niet van *vruchten* in het meervoud, maar in het enkelvoud van *vrucht*. Als hij het even te voren, bij tegenstelling,

heeft over hetgeen het *vleesch* — d.i. hier het zondig en verdorven bestaan des menschen zoowel naar de ziel als naar het lichaam — werkt, dan gebruikt hij ook het meervoud; dan zegt hij: de *werken* des vleesches zijn openbaar: welke zijn overspel, hoererij, onreinheid enz.; hij noemt wel 17 op.

Doch bij de werking des Geestes wordt in het enkelvoud, wordt van de *vrucht* des Geestes gesproken; zeker om aan te duiden, dat die vrucht te voorschijn komt door den invloed, door de bezieling, door de drijving van den éénen en denzelfden Geest; en om meteen aan te duiden, dat die vruchten des Geestes in zeer nauw verband tot elkander staan, en met elkander één schoon geheel vormen. Op de *eenheid* en de *harmonie* van de werkingen des Geestes wijst daarom de uitdrukking „*vrucht* des Geestes”.

En die vrucht des Geestes wordt dan nader aangeduid door negen woorden, waarvan de eerste drie als hoofd boven dit stukje staan.

Eerst noemt de Apostel de liefde. Die stelt hij voorop. Die is zeker het allervoornaamste van de vrucht des Geestes. In 1 Cor. 12 en 13 wordt er uitvoeriger op gewezen. Naar de beste gaven moeten wij ijveren. Doch er is een weg, die nog uitnemender is: en dan wordt de liefde genoemd. En Paulus heft dan in 1 Cor. 13 den lofzang aan om de wonderdaan der liefde te bezingen.

De geestelijke liefde heeft hij met haar op het oog.

Er is ook natuurlijke liefde; b.v. tusschen ouders en kinderen. Hoe koud is alles als die ook niet eens meer gevonden wordt! Donkere tijden, de tijden zonder natuurlijke liefde! Doch zij leeft nog in veler hart!

Ook in algemeene menschen-liefde en naasten-liefde kan die natuurlijke liefde zich openbaren. Soms op zeer schoone en zeer treffende wijze. Voor den christen nog wel dikwijls beschamend. Zoo sterk kan ze nog zijn dat voor een goede mogelijk nog iemand bestaan zal te sterven. Maar hier is de *geestelijke* liefde bedoeld. Die door den Heiligen Geest wordt uitgestort in het hart van Gods kinderen. Hoe rijk maakt die het hart! Hoe wordt het hart er door verwarmd en verkwikt! Een volle beek van wellust maakt den christen soms „als in liefde dronken”; vele wateren van aanvechting en bestrijding blusschen haar niet uit.

Openbaart ze zich, uit ze zich, om zoo te zeggen, als liefde tot *God*, wat kunnen hart en mond dan zingen:

God heb ik lief, want die getrouwe Heer
Hoort mijne stem, mijn smeeingen, mijn klagen;
Hij neigt Zijn oor, 'k roep tot Hem, al mijn dagen;
Hij schenkt mij hulp, Hij redt mij *keer op keer*.

Uit ze zich met 't oog op den *Middelaar*, dan is het b.v.: Al wat aan Hem is, is gansch begeerlijk! Hij is veel uitnemender dan de menschen-kinderen, mijn vriend en mijn liefste, Die zich zelf voor mij gaf in de helsche angsten en den vloekdood om mij van hel en doem te bevrijden.

Ook kan ze getoond worden in toegenegenheid tot de broeders en zusters in den Heere. Wanneer ze dan van weerszijden openbaar wordt is men één van harte en één van zin; ziet, hoe lief ze elkander eerst hadden in de gemeente van Jeruzalem, kort na de uitstorting des Geestes in haar midden, na de uitstorting van de geestelijke liefde door dien Geest in het hart der Jeruzalemsche Broeders en Zusters! Hoe heerlijk als die liefde werkt!

Zij is als de geur van onvervalschte, zeer kostelijke nardus, die het geheele huis met haar reuk vervult!

Z' is als de dauw, die Hermons kruin bedekt,
Die Sions top met vruchtbaar vocht besproeit,
En op Zijn bergen neder vloeit.

— — — — —
Die liefdegeur moet elk tot liefde nopen.

Simon de Farizeër, die zich onhartelijk betoonde jegens Jezus, is dan verre; de vrouw, aan wie veel vergeven was en dies ook veel liefhad, komt dan met haar liefhebbend hart te voorschijn.

Vrucht des Geestes is ook *blijdschap*. Wat is dat ook eene kostelijke, rijpe vrucht des Geestes. Er is niet zoo veel te noemen, waaraan in den regel zoo groote behoefte bestaat als aan deze blijdschap. „IJdele vreugde”, zooals ze in „des boozen tent” wordt gesmaakt, is er veel te veel; van de blijdschap, die vrucht des Geestes is en zoo geheel eenig verkwikken kan, nu, is er niet meestal veel te weinig van?

Zij ze veel in uw hart, evenals de geestelijke liefde! Omdat gij verstaat:

Welzalig mij, wiens zonden zijn vergeven;

Die van de straf voor eeuwig is ontheven;

Wiens wanbedrijf, waardoor ik was bevlekt,

Voor 't heilig oog des Heeren is bedekt. (Psalm 32).

Omdat gij zeggen durft en zingen: Ik ben zeer vroolijk in den Heere, mijn ziel verheugt zich in mijnen God, want Hij heeft mij bekleed met de klederen des heils, den mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan: gelijk een bruidegom zich met priesterlijk sieraad versiert, en als eene bruid zich versiert met haar gereedschap. (Jes. 61).

Worde zoo, na „Pinksteren”, de reis door dit leven met blijdschap voortgezet; wel soms nog in druk, toch ook altijd nog blijde; in de gevangenis toch ook nog Gode lofzingend met Paulus en Silas; totdat gij ingaat in de volle vreugde uws Heeren.

Vrede is de 3e vrucht des Geestes, die door den Apostel wordt genoemd.

Dat is ook Manna in hooger oord geteeld. Ook eene bijzondere gave, die door den Geest in het hart wordt gewerkt.

Welgelukzalig wie dien „vrede” geniet in zijn hart en in oprechtheid en met vrijmoedigheid zeggen kan: Het is „vrede” *met God*; vrede *met de conscientie*; vrede *met de mede-christenen*; de vrede Gods woont in mijn hart en heerscht in mijn hart en bewaart hart en zinnen in Christus Jezus. Wat is die gelukkig! Hoe kan het gemoed soms door nijd, afgunst, kwade nadenkingen en andere dergelijke werken des vleesches vergiftigd wezen! Hoe licht laait dan het verkeerde vuur op! En hoe aangenaam is het daartegenover nu als de Geest, die geen „lust heeft tot nijdigheid” of onvrede, het hart beheerscht en vervult; alle twistgierigheid heeft uitgedreven en het alles in ons door den vrede bloeit. Dan mogen wij ook den naam dragen van „vreedzamen”. Zalig zijn zulke vreedzamen, zei Jezus in de Bergrede, zij zullen Gods kinderen genaamd worden.

Blijdschap liefde en vrede, deze drie, mogen ze maar gedurig door den Heiligen Geest worden uitgestort in onze harten en dan rijkelijk in ons wonen.

En dies zich ook openbaren in ons huis; in onze school; in onze vereeniging; in onze samenleving; in de gemeenschap der heiligen; in het huis des Heeren.

Onthoud ons, o lieve Heilige Geest, deze vrucht niet!

En zaai ze ook op den Zendingsakker, als er door de missionaire broeders en zusters over gesproken wordt bij de prediking en de lezing van de Heilige Schrift, in de wel toebereide aarde van het door u vernieuwde hart; en op Java; en op Soemba.

Wil haat, angst en onvrede, en allerlei schadelijk geestelijk onkruid, hier en ginds meer en meer uitroeien; en daarentegen liefde, blijdschap en vrede meer en meer doen bloeien.

Met groot genot wordt dan steeds ervaren: Waar liefde woont en blijdschap woont en vrede woont, gebiedt de Heer den zegen.

Daar woont Hij zelf, daar wordt zijn heil verkregen.

Het leven tot in eeuwigheid.

De Bilt, Juni 1919.

J. HANIA.

Brieven naar Antiochie.

Gel.! Amsterdam is door een groote ramp getroffen. Dr. Vogelesang, die lange jaren wegens ongesteldheid in Nederland vertoefde, was eindelijk hersteld en ging naar Java terug. De reis over Amerika was wel duur, maar er werd te Solo zoo sterk naar hulp verlangd en Dr. Vogelesang verlangde ook zoo vurig naar zijn werk, daarom stapte men dan maar over die paar duizend gulden extra reiskosten heen en hij vertrok. Het gezin zou eerst blijven, tot de reisgelegenheid wat beter was. En zie, nauwelijks was onze broeder op Java, of hij werd weer ongesteld en de doctoren verordenden een spoedig terugkeeren naar Nederland. Nu zal dat misschien niet zoo spoedig gebeuren, want de booten varen nog verre van geregeld en als er een boot gaat, zijn de plaatsen maanden te voren besproken. Alleen voor zieken wordt nog wel eens een uitzondering gemaakt. Maar al blijft hij ook nog eenigen tijd op Java, zijn werk is toch blijkbaar afgeloopen.

Amsterdam en heel de Zending mist een bekwaam man van warme toewijding en voor hem en de zijnen is de glans van het leven af. Moeite en kosten van een dubbele reis zijn bij dit verlies nog niet te noemen.

Deze geschiedenis deed mij denken aan de historie van Ds. W. Pos, die in April 1902 voor de tweede maal naar Soemba vertrok en in Nov. 1904 reeds weer in Nederland was. Ik denk aan deze geschiedenis steeds met eenig schuldgevoel, omdat ik ook in dezen heb meegewerkt. Ach! hij was eigenlijk zwak; we zagen het ook wel; maar de publieke opinie vorderde in die dagen, meer dan in onzen tijd, dat een Zendeling naar zijn arbeidsveld terugkeerde. Met zekere smaadheid en ontstemming werd gesproken van hen, die een dozijn jaren in Indië doorbrachten en dan voortaan in het vaderland bleven. Het werd in dien tijd nog beschouwd als een groot offer, als iemand zich aan de Zending gaf en daarvoor vaderland en vrienden verliet en, naar mate men dat hooger aansloeg, vorderde men te beslister dat iemand zich levenslang daaraan geven zou. Dit legde een aureool om de slapen, en wie dan terugkeerde werd onbarmhartig dat aureool weer afgerukt. De tijden zijn wel wat veranderd, het offer wordt niet zoo groot meer geacht en wie terugkeert verbeurt niet zooveel als in dien tijd. Maar, om nu kort te gaan, het heeft en Ds. W. Pos en ons, met name ook mijzelf, aan den behoorlijken moed ontbroken om tegen de publieke opinie van die dagen in te gaan. Ds. W. Pos is gegaan en Mevrouw en hij zijn gevallen.¹⁾

Van Soemba kwam weer een bericht van een bittere teleurstelling. Zuster M. W. Lock is krank en zal zoo spoedig mogelijk naar Nederland moeten terugkeeren. Het is nog alleen maar een telegrafisch bericht, zoodat ik van nadere bijzonderheden niets weet. Dit is echter duidelijk, dat er zoo spoedig mogelijk een zuster naar Soemba moet gaan. Indien er een zuster is, die acte heeft voor zieken en kraamverpleging en die naar Soemba wil gaan, laat ze ons eens schrijven, ze kan des Heeren zaak waarschijnlijk zeer dienen.

Een andere treurige tijding is het bericht van honger en ziekte in Nederl. Indië. Het schijnt dat in vele streken de menschen bij getallen sterven aan de Spaansche griep.

En de honger raapt anderen weg. Er is geen rijst, om alle monden te vullen, de prijs van de rijst is verdriedubbeld, een arme Javaan kan het niet betalen, en andere eetwaren, zoo ze er al zijn, lust een Javaan niet. Dat gaat op Java met de rijst, evenals ons met de aardappels. Geeft de meeste menschen in Nederland wat gij wilt, erwten, boonen, meel, gort, als hij geen aardappels heeft lijdt hij gebrek. Zoo is er op Java zeer moeilijk in den nood te voorzien. De 30 millioen Javanen verlangen rijst, en het is er niet.

¹⁾ Toen dit geschreven was, ontving Amsterdam een telegram: „Vogelesang goedgekeurd”. Een goede wending, die me zeer met blijdschap vervult. God bringe nu mevrouw naar Java en geve nog schoone dagen!

Vroeger werd er voldoende voor de bevolking verbouwd, maar de bevolking is toegenomen, de verbouw van andere vruchten, zooals suikerriet, loonde beter en zoo liep het verkeerd. Maar geen zorg, er was rijst genoeg in China en voor- en achter-Indië en andere landen, handelaren voerden het gaarne aan en menschen, die in de fabrieken veel geld verdienden, kochten het tegen goede prijzen, rijst in overvloed voor elken mond, die er om vroeg. Maar toen brak de oorlog uit en het gebrek hield zijn intocht in een land zoo rijk als Java.

Ik zou kunnen voortgaan met te verhalen van allerlei soorten van ellende, maar ik wil ditmaal mijn brief wat heel kort maken.

Onder de „Korte Berichten” zult gij lezen dat er weer knikkertjes zijn. Ze kosten wel een paar kwartjes meer, maar dat zal, hoop ik, geen bezwaar zijn. Make men het Mej. S. Hania, Emmalaan 11 te de Bilt (Utr.) eens recht druk met toezending van postwissels.

Voor ik eindig nog dit. Onlangs heb ik eens geschreven, dat boeken uit de Zendingsbibliotheek bij mij te leen te krijgen zijn. Blijkbaar wordt dat aanbod zeer gewaardeerd. Men schrijft dan meestal ongeveer in deze woorden: Ik wil dit onderwerp behandelen. Is daarover ook iets voorhanden? En het gebeurt nog al eens, dat ik helpen kan. Laat ik er bij zeggen, dat de boeken geheel gratis beschikbaar zijn.

H. DIJKSTRA.

DS. L. NETELNBOS.

Poerworedjo, 21 Maart 1919.

Hooggeachte Redacteur.

In het Zendingsblad van Dec. 1918, dat me zoo even bereikte, las ik uw stukje, getiteld „L. Netelenbos”. Het handelt over mijn verhuizing naar Poerworedjo.

Nu is het Zendingsblad niet de plaats, waar ik mij te verantwoorden heb over den door mij gedanen stap.

Ik wil er slechts op wijzen dat ik niet gehandeld heb zonder overleg, noch ook zonder aanstonds aan de kerk van Delft bericht te zenden.

De heer de Haas verliet op het alleronverwachts den zendingsdienst. Dit noodzaakte tot een zeer spoedig beramen van maatregelen om het vacante terrein zoo goed mogelijk te verzorgen. Er werd dus begin Januari 1918 een vergadering van de missionaire predikanten te Djokja gehouden. Ds. van Dijk, die eigenlijk de aangewezen consulent voor Poerworedjo zou zijn, was nog met verlof in het vaderland, en wie kon zeggen, hoe lang het nog duren zou, eer hij op Java terug was?

We hebben toen zeer ernstig overleg gepleegd.

Men vergeete toch niet, dat de mission. predikanten den toestand hier uit eigen ervaring kennen; met de nooden en eischen van ieder terrein op de hoogte zijn, doordat ze er drie maal per jaar een langdurige bespreking op hun vergaderingen aan wijden.

Dan ook: men vergeete niet, dat die predikanten ook zeer goed kennen de verhouding van den dienaar des Woords tot de gemeente die hem geroepen heeft.

Eveneens, dat ze wel iets aan het kerkrecht

gedaan hebben, en dus, als ze bij elkander zijn, de eerste eischen van het kerkrecht niet zullen vergeten.

Eindelijk, dat ze hun beraadslagingen voeren in het besef hunner verantwoordelijkheid jegens God, Wiens Koninkrijk zij dienen.

Welnu, op die vergadering werd besloten dat ondergeteekende tijdelijk, onder nadere goedkeuring van de betrokken kerken in Holland, zich te Poerworedjo zou vestigen.

Er viel niet aan te twifelen, dat men in het vaderland deze beslissing anders zou beschouwen dan wij hier. We gevoelden aanstonds, dat men ginds de verschillende argumenten anders zou wegen dan wij te Djokja. Doch, we hebben besloten, die risico te dragen.

Ik wil maar zeggen dat ik niet zonder ernstig overleg heb gehandeld. En dat ik het advies volgde eener vergadering, die voor dat advies alle verantwoordelijkheid op zich neemt.

Nu nog iets over het niet-zenden van bericht aan Delft. Er is wel bericht gezonden. In een brief van 10 Januari 1918 heb ik zeer uitvoerig aan Delft geschreven, wat er te Djokja besproken en besloten was, ook de motiveering van een en ander, alsmede de bijzondere omstandigheden, die tot zulk een bizonderen gang van zaken genoopt hadden.

Die brief is blijkbaar zoek geraakt. Vandaar dat ik zelf pas in Februari 1919 het eerste schrijven van Delft ontving na mijn overgang naar Poerworedjo. Delft heeft lang gewacht op een schrijven mijnerzijds, ik omgekeerd op eenig levensteeken uit Delft.

Verder behoef ik hier ter plaatse niet meer

toe te lichten. Voor zoover noodig zullen de betrokken kerkeraden zich wel laten hooren, of reeds hebben laten hooren.

Ik had echter verwacht, hooggeachte Ds. Dijkstra, dat U, met zoo gerijpte levenservaring, kennend ook de verantwoordelijkheid van ieder die publieke voorlichting heeft te geven; bovenal practisch bekend met de moeilijkheid om Indische zaken in Holland juist te beoordeelen, welnu, ik had verwacht dat U geschreven zoudt hebben: „natuurlijk

heeft Ds. Netelenbos niet dan na ernstig overleg en na uitvoerig schrijven aan Delft, in overeenstemming met zijn collega's op Java, gemeend niet anders te mogen handelen dan hij gehandeld heeft".

Mij dunkt, dan had Uw stukje in het December-nummer van het Zendingsblad een prettiger indruk gemaakt.

Met hoogachting en heilbede voor uw arbeid,

Uw dw.,

L. NETELENBOS.

KEUCHENIUSSCHOOL.

Broeder D. Koelewijn zendt aan de deputaten der Generale Synode het volgende rapport, betreffende de Keuchenius School.

„Laat mij mogen beginnen met U mijne verontschuldiging aan te bieden over de te late verzending van dit schrijven. Gewoonlijk zend ik U mijn verslag over de laatste maanden van het schooljaar in de maand Januari en nu is 't reeds April. De oorzaak daarvan is deze:

Toen ik in de maand Januari, na de toelating van de nieuwe leerlingen en de regeling van de lessen voor den nieuwen cursus, gereed was gekomen met het jaarverslag en de aanvraag om subsidie, die voor 't einde van Januari ingediend wordt en ik mij wilde zetten tot het opmaken van het finantiëel verslag en van den uitslag der examens, werd ik daarin door ziekte verhinderd. Gedurende zes weken was ik aan huis gebonden, zoodat mijn werk moest blijven liggen. Het was omstreeks het midden van Maart, voordat ik weer mijn werk op school kon hervatten. Ik ben nu gelukkig weer geheel hersteld en in staat mijn werk te doen.

In de week voor Kersttijd viel zooals gewoonlijk het eindexamen van de leerlingen der hoogste klas, 13 in aantal. Allen deden het examen met goeden uitslag en konden dus met Januari als onderwijzer aangesteld worden.

Nadat deze 13 leerlingen de school verlaten hadden, hielden we er nog 49 over. Deze 49 leerlingen waren inmiddels in de week vóór het examen voor verreweg het grootste deel in een hogere klas bevorderd, n.l. uit de eerste klas met 24 leerlingen 16 naar de tweede klas; uit de tweede klas met 16 leerlingen 12 naar de derde klas en de 10 leerlingen der derde klas allen naar de vierde klas.

Afgeschreven werd uit de tweede klas één leerling wegens ongeschiktheid. Aan het einde van den cursus telde de eerste klas 8 leerlingen; de tweede klas 19 leerlingen; de derde klas 12 leerlingen; en de vierde klas

10 leerlingen.

Overeenkomstig een besluit van de Algemeene Vergadering in Aug. '18 zou het admissie-examen in twee ploegen afgenomen worden. Den 2den Jan. en volgende dagen werd daartoe eerst gelegenheid gegeven aan de kinderen van Inl. Christenen of leerlingen afkomstig uit een Christelijke omgeving.

De uitslag was, dat er van de 26 adspiranten 16 ingeschreven konden worden. Den 7den Januari d.a.v. verschenen nog 18 leerlingen van Zendingsscholen, wier ouders of verzorgers allen Mohamedanen waren. Van deze 18 voldeden er 11 aan de vereischen, die, om een voldoende aantal leerlingen te kunnen krijgen, nog steeds laag gesteld moeten worden. Eén van de laatste groep trok zich weer terug. Daarvan bleven er dus 10 over.

De strekking van genoemde regeling van het toelatings-examen is, zooals U wel duidelijk zal zijn: op de Keucheniuschool het percentage van Christenleerlingen te versterken en dat der Mohamedaansche leerlingen te verminderen.

De nieuwe cursus begon met 10 leerlingen in de 4e klas; 12 leerlingen in de 3e klas; 19 leerlingen in de 2e klas; en 33 leerlingen in de 1e klas. Totaal 74 leerlingen.

De eerste klas is in tweeën gesplitst en is daarom zoo talrijk genomen om het aantal in de 2e en volgende klassen tot b.v. omstreeks 20 leerlingen te kunnen opvoeren. Het onderwijs in deze eerste klas is lager onderwijs en staat gelijk met het onderwijs aan leerlingen van de 5de of hoogste klasse eener Inl. lagere school der 2e klasse.

De afwerking van het leerplan begint dus eigenlijk eerst in het 2e leerjaar. Daarvoor is drie jaar noodig. Duurt nu echter de geheele leertijd maar vier jaar, dan missen we één jaar voor herhaling en practische oefening, dat de Gouvernementsnormaalscholen wel hebben, omdat die hun leerlingen van de scholen der 2e klasse, waarvan alleen de leerlingen, die de 5de klas doorloopen heb-

ben tot een admissie-examen worden toegelaten, met wie terstond aan het leerplan begonnen kan worden. We zullen dus evenals voorheen weer een leertijd van 5 jaar dienen in te voeren om gelijk te staan met de

Gouvernementsnormaalscholen."

Namens de deputaten der Generale Synode voor de zending:

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Mei 1919.

DJOKJAKARTA.

Van Djokjakarta zouden wij het Zendingsblad maandelijks kunnen vullen, als er geregeld brieven inkwamen. Daar is de Keuch. School, kweekschool voor opleiding van onderwijzers, de opleidingsschool voor helpers tot den Dienst des Woords, de school voor helpers in den medischen dienst, de Christelijke School voor Europeesche kinderen, de Chr. Holl. Inlandsche school, Chr. Holl. Chineesche school, de school voor meisjes uit den adelstand. Binnenkort komt er een kweekschool voor opleiding van Inlanders tot onderwijzers aan de C. H. O. scholen.

Ditmaal geeft ons prentje een deel van de Chineesche leerlingen der Holl. Chin. Chr. School. Achter de leerlingen staan enkele heeren en dames van het onderwijzend personeel. Gij moet hen zoeken tegen den zwarten wand: de onderwijzeres Mej. Winter, de onderwijzer Piso, de onderwijzeres Mej. Pruijs, het H. d. Sch. W. Schmidt, en de onderwijzeres Mevr. C. Dijkstra—Gijsbers. Het is echter wat lastig om ze te vinden, dewijl er ook nog andere kopjes te zien zijn van Chineezers. Van de leerlingen deden 8 examenen en slaagden 7. Ze wonen gaarne het onderwijs in de Bijb. Gesch. bij en bezoeken ook trouw de Zondagsschool, schoon onverplicht.

Voor ditmaal willen wij van het onderwijs overigens alleen de te stichten kweekschool bespreken.

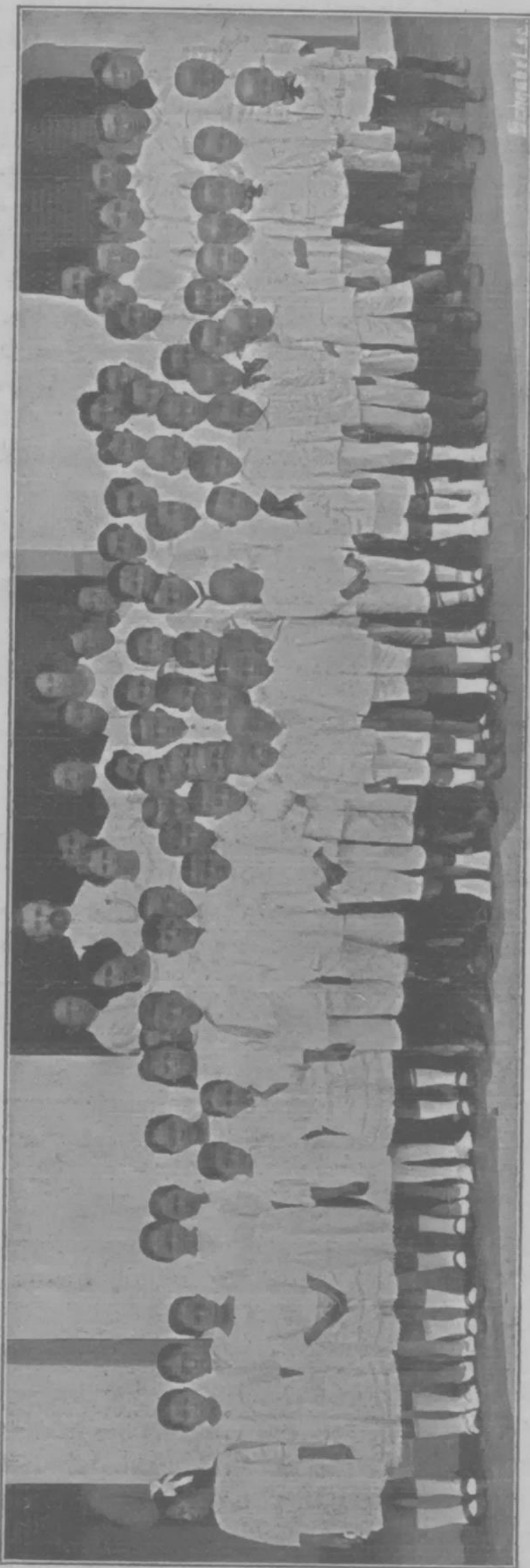
Een Chr. Holl. Inl. Kweekschool.

Een hoogst gewichtige beslissing is, naar het Noord-Holl. Kerkbl. meldt, dezer dagen genomen door de deputaten der Generale Synode voor de Zending.

Door de Generale Synode van 1917 daartoe gemachtigd, hebben zij, na overleg met de Algemeene Vergadering van Zendingsarbeiders op Midden-Java, besloten nog dit jaar eene Christelijk Holl. Inlandsche Kweekschool voor onderwijzers te openen, met handhaving van de Keucheniusschool als een zuiver Javaansche Kweekschool. Van het Gouvernement is de toezegging verkregen, dat voor deze school naar bestaande regeling subsidie kan worden ontvangen. Zoo mogelijk zal op den 1en Juli a.s. deze Kweekschool geopend worden.

Over de plaats der vestiging is nog geen beslissing genomen. Voorloopig zal zij wor-

den geopend in een gehuurde localiteit te Djocjakarta — dus in dezelfde stad, waar ook de Keucheniusschool staat. Intusschen zal

nader worden overwogen welke stad als plaats van vestiging moet worden gekozen.

Tot Directeur is benoemd de heer H. Meijerink, hoofd der Christ. Holl. Jav. school te Solo, van wien verwacht mag worden, dat hij deze benoeming wel zal aanvaarden.

De oprichting dezer Kweekschool zal aan de Generale kas der Zending zware eischen stellen. Wanneer deze school uitgroeit tot eene volledige Holl. Inl. Kweekschool, zijn er behalve den Directeur nog vier Europeesche leeraren noodig. Met den aankoop van terrein en de oprichting der gebouwen voor school en internaat en de woningen voor de leeraren zal wel ten minste f 150.000 zijn gemoeid. Maar natuurlijk behoeven al de gebouwen niet gelijktijdig te worden opgericht. Dit kan geleidelijk geschieden en van de oprichtingskosten kan 2/3 door de subsidie worden gedekt. Toch zal de oprichting dezer school aan onze Zending een belangrijk bedrag kosten. Maar dit geld is uitnemend goed besteed. Wel gaan de Christ. Holl. Inl. scholen, waarvoor deze nieuwe Kweekschool het Inl. personeel zal opleiden, niet rechtstreeks uit van de Zending. Al deze scholen gaan uit van opzettelijk daartoe in het leven geroepen vereenigingen. Maar deze vereenigingen zijn niet bij machte een Kweekschool te stichten.

En het hooge belang, dat de zending heeft bij den bloei van het Christ. Holl. Inl. onderwijs motiveert ten volle, dat onze Zending de zoo gewichtige zaak der oprichting van een Christ. Holl. Inl. Kweekschool ter hand neemt.

Wijl deze Kweekschool, voorloopig althans, de eenige zal zijn op heel Java⁽¹⁾ mag wellicht wel verwacht, dat zij ook leerlingen zal trekken van andere Zendingsterreinen, zoodat deze school van groote beteekenis kan worden, niet alleen voor de Gereformeerde Zending maar voor heel de Zending op Java.

Uit het Petronella-Hospitaal.

Overzicht.

Onze broeder Dr. Groot schrijft over den arbeid der medische zending in het vorstendom Djocja:

Als ik u iets wil gaan vertellen van het dagelijksch leven in uw en ons ziekenhuis, dan stel ik u voor, ditmaal een bezoek te

(1) De eenige Christelijke wordt bedoeld. We lazen van een „Hoogere Kweekschool te Poerworedjo" en een „Kweekschool voor Chineesche onderwijzers te Meester Cornelis" beide uitgaande van het Gouvernement en het komt ons voor dat deze scholen ongeveer hetzelfde bedoelen wat wij bedoelen met onze Christelijke Hollandsch Inlandsche Kweekschool". (Zie rede van den Dir. van O. en E. Volksraad 21 en 22 Juni 1919). H. D.

brengen aan de zalen, waar onze zieken worden verpleegd.

Op het terrein van het Petronellahospitaal staan de woonhuizen der doktoren, het paviljoen der verpleegsters, het gebouw waar de loopende patienten behandeld worden vóór aan de straat, terwijl de ziekenzalen meer naar achteren gelegen zijn.

Op weg daarheen behoeven wij niet bang te zijn voor de tropische slagregens, daar alle gebouwen onderling door overdekte gangen verbonden zijn.

Hier en daar verbreedt deze gang tot een miniatuur-pleintje, zooals vóór het polikliniek-gebouw en vóór de operatie-kamer. In de morgenuren zien wij hier de patienten zitten, die in de operatie-kamer verbonden moeten worden of die in de apotheek hun medicijnen komen halen.

Onze wandeling voert langs de keuken, waar dagelijks voor 150 zieken en ongeveer 50 verpleegsters en verplegers eten wordt gekookt. Heel veel moois kan ik er u helaas niet van mededeelen. Het is een onaanzienlijk gebouw, waar zoo ongeveer alles verbetering behoeft. Vooral de bereiding van speciale voedingsmiddelen, zooals het voedsel voor zuigelingen, is hier nog zeer bezwaarlijk.

De plannen tot verbetering in dezen zijn voldoende uitgewerkt, maar het heeft tot heden aan de noodige middelen ontbroken om ze ten uitvoer te leggen.

De zalen.

Na deze kleine uitwijding zetten wij onze tocht voort en komen aan de ziekenzalen, flinke ruime gebouwen met eenvoudige cementen vloer en helder gewitte wanden, waar van afstand tot afstand een groote Bijbelsche plaat hangt uit de bekende Callenbach-serie.

Hier is plaats voor 20 patienten, terwijl bij iedere zaal nog drie kleinere kamertjes zijn, waar meer ernstige patienten verpleegd worden.

Bij den ingang zijn nog twee kleine kamers, het eene dient voor het bewaren van huishoudelijke en geneeskundige artikelen, die elk oogenblik bij de hand moeten zijn, in het andere worden de kleeven der patienten bewaard.

In het ziekenhuis dragen de patienten de hospitaal-kleeven, die door de „Vereeniging Dr. Scheurer's hospitaal" met haar vele naaikransen worden aangemaakt. Helaas moeten wij in den laatsten tijd de gebruikelijke aanvulling uit Holland missen. Mej. Weeda het hoofd van onze huishouding heeft mij eens op de hoogte gesteld met den toestand van onze voorraadkamer, waar schrikbarend veel ledige planken te zien waren.

Wanneer onze patienten de inrichting ver-

laten, worden hun de eigen kleeren netjes gewasschen en zoo noodig hersteld teruggegeven. Dit wil niet zeggen dat er geen enkel kleedingstuk het ziekenhuis uitgaat. Menige arme stumper vertrekt, door de vereeniging Dr. Scheurer's hospitaal gekleed, daar zijn eigen kleeding niet meer voor herstel vatbaar was.

Vroeg dag.

De dag in het ziekenhuis begint al vroeg. Om half zes komen de dag-verpleegsters op de zaal en de dagtaak begint. De ernstige patienten worden voorzichtig door de verpleegsters gewasschen, de kussens flink opgeschud, medicijnen ingegeven en de temperatuur opgenomen. Loopende patienten helpen zooveel mogelijk zich zelf.

Tegen zeven uur wordt de groote bel geluid. Alle patienten, die loopen kunnen en het verplegend personeel voor zoover het gemist kan worden, gaan dan naar de groote zaal van het polikliniek-gebouw, waar de morgengodsdienst oefening wordt gehouden. Om beurten gaat daar een van de oudere verplegers voor in het lezen van een gedeelte der Schrift, een psalm wordt gezongen en met gebed geëindigd. Na afloop wordt op de zaal het ontbijt opgediend, hoofdzakelijk bestaande uit gekookte mais met enkele Indische kruiderijen en thee.

De ernstige patienten krijgen meestal wel ander eten en worden op hun bed bediend, de loopende zitten met den maaltijd aan een groote tafel, die midden in de zaal staat.

De schoonmaak.

Om kwart vóór acht is het ontbijt opgeruimd en begint de groote schoonmaak.

Op echt Hollandsche wijs wordt er geboend en geplast.

Sinds September is de waterleiding in gebruik genomen. Door de welwillendheid van de autoriteiten hebben wij een aansluiting op een kleine waterleiding die o.a. het Militair hospitaal en enkele andere gebouwen van water voorziet.

In de avonduren mogen wij uit deze leiding 30 kubieke Meter water aftappen. Op ons terrein is daarvoor een reservoir, zodat wij nu den geheelen dag over voldoende water kunnen beschikken. Op de zalen is ook gelegenheid om het water af te tappen, wat bij de dagelijksche schoonmaak goed te pas komt.

Tegen half negen moeten alle patienten weer bij hun bed zijn. De dokter doet de rondte. Medicijnen worden voorgeschreven, het dieet geregeld, zoo noodig worden de patienten onderzocht of in geval van genezing ontslagen.

In de morgenuren wordt ook door de helpers aan sommige patienten een bezoek gebracht en gesproken over hun eeuwige be-

langen.

Middagmaal.

Tegen 12 uur luidt de etensbel. De verplegers en verpleegsters brengen het eten uit de keuken naar de zaal, daarin bijgestaan door de loopende patienten wier maag een woordje begint mee te spreken. De hoofdschotel is ditmaal rijst met vleesch en visch of gekookte eendeneieren. Het is aardig te zien hoe handig zelfs heel kleine kinderen de rulle rijst met de hand in den mond weten te werken.

Na den maaltijd is het rusttijd, de patienten en de verpleegsters gaan voorzoover de dienst dat toelaat slapen. Het is het heetste deel van den dag. Om half vier is de grootste warmte voorbij. Op de zalen wordt nu thee gedronken, de patienten krijgen weer medicijnen enz.

Evangelieprediking.

Om vijf uur wordt eens per week op elk der zalen een korte evangelisatiebijeenkomst gehouden.

Na het avondeten van zes uur wordt alles klaar gemaakt voor den nacht, de lamp opgestoken, de ernstige patienten nog eens verfrischt en zoo veel mogelijk treedt dan de rust in.

Onrust.

Op de zuigelingenafdeeling waar een 20 kleine kinderen liggen laat die rust nog al eens iets te wenschen over.

Een enkele maal kan er een andere reden zijn voor nachtelijke onrust, zelfs nationale gevoeligheden kunnen daartoe aanleiding geven. Zoo werd enkele dagen geleden een Japanner opgenomen, een vrij ernstig patient met hooge koorts. Toevalligerwijs kwam hij op het bed naast dat van een Chinees.

In den avond liet hij zich onder den invloed van de koorts al minder vriendelijk uit over land en volk van het „hemelsche rijk". In den nacht werd het zoo erg dat hij opstond en zijn buurman om de ooren sloeg met zijn kussen. De wachthebbende verpleger had heel wat moeite om hieraan een einde te maken.

Bezoek.

Den geheelen dag door is er bezoek op de zaal. Voor de verpleging heeft dat zijn eigenaardige moeilijkheden, maar voor het vertrouwen van de bevolking is het gewenscht. Het bezoek neemt ook heel dikwijls allerlei versnaperingen mee die de patienten soms vanwege de hoeveelheid niet kunnen verorberen, of voor de mannen de geliefkoosde strootjes die zij op hun bed liggen op te rooken. Uit het beginsel der meest mogelijke vrijheid vloeit ook voort dat de zieken ten allen tijde kunnen vertrekken. Een patient is eenige dagen onder onze behandeling, wordt aardig beter en zou misschien nog een paar

dagen moeten blijven; op een goeden morgen wil hij liever naar huis en het baat weinig daartegen te redeneeren. Juist met dat naar huis gaan had ik een treffend voorval dat ik wil meedeelen.

Naar huis.

De Javaansche taal is heel moeilijk aan te leeren en vooral in het begin maakt dit den arbeid hier moeilijk. Gelukkig kennen de Javaansche verpleegsters al aardig Hollandsch, zoodat zij het meeste wel kunnen vertalen. Het woord voor naar huis gaan komt nog al eens van pas. „Je kunt naar huis gaan”, „je mag nog niet naar huis gaan” enz. zijn uitdrukkingen, die dagelijks voorkomen. Op de zaal lag een Javaansch meisje met een heel ernstige ziekte. Met dr. Offringa had ik besproken dat wij haar nog eens volgens een nieuwe methode zouden behandelen. Die behandeling was wat pijnlijk en daarom sprak ik er met haar over wat zij er zelf van dacht. Haar antwoord was nog al lang en ik kon het onmogelijk zoo snel volgen, alleen viel mij een paar maal het woord voor naar huis gaan op, zoodat ik meende dat zij liever naar huis ging. Het Javaansche verpleegstertje zei echter dat zij niet over naar huis gaan gesproken had, zij had wel dat woord gebruikt maar dat beteekent ook naar den hemel gaan; zij had gezegd: ik ben nu al zoo lang ziek ik wil nu maar liever naar Jezus, naar den hemel gaan.

Wanneer wij ooit mochten twijfelen of de Geest Gods in dezen tijd krachtig werkt, dan moge het eenvoudig getuigenis van dit Javaansche meisje ons bemoedigen. In den vroegen Zondagmorgen van den 3den November is zij naar huis gegaan, naar het vaderhuis waar vele woningen zijn.

In de dessa.

Rrrrrt..... ratelt het belletje van de telefoon in het kantoor van het Petronella-Hospitaal.

De wachthebbende verpleger, die zijn verloren oogenblikken met schrijfwerk vult, schiet van achter zijn lessenaar naar de telefoon. „Doctoran toeloeng” met deze woorden kondigt hij aan dat met het Petronella-Hospitaal wordt gesproken. Dokter toeloeng is de naam, waarmee de spraakmakende menigte indertijd Dr. Scheurer aanduidde: „de dokter, die helpt”. Sinds dien is het de algemeene naam van den missionariën arts, en doctoran wil zooveel zeggen als het huis van den dokter evenals panditan, het huis van den pandita het Javaansche woord is voor ons „pastorie”.

Een opzichter van het Staatsboschbeheer, die op meer dan 35 K.M. afstands van Djocja in het Zuidelijk deel van de residentie zijn kantoor heeft, riep de hulp in van het Petronella-Hospitaal voor een kraamvrouw in zijn

omgeving, die graag door den dokter toeloeng geholpen wilde worden.

De verpleger gaat even met de doktoren raadplegen en vertelt eenige minuten later dat de dokter tegen elf uur hoopt te vertrekken en dus ongeveer half-één bij hem zal zijn. Na afloop van de polikliniek rijdt onze auto de poort van het hospitaal uit. Het benzine-reservoir is extra gevuld en de olievoorraad is groot, want het is een langdurige tocht.

Wij zijn met z'n vieren. Achterin mej. Enzerinck, onze verloskundige, met een van onze Javaansche verpleegstertjes, die voor vroedvrouw wordt opgeleid. Mij zelf is een plaats naast den chauffeur toegedacht.

Door de stad gaat het met een matige snelheid, want om dezen tijd van den dag is er veel verkeer van rijtuigen en auto's, maar weldra slaan wij een breeden verkeersweg in, die naar het Zuiden voert en nu hebben wij vrij baan.

Onze Javaansche chauffeur draagt nog de kleeding van de Vorstenlanden, waarmee vele eeuwen lang zijn voorgelacht zich gekleed heeft. Op het hoofd de onberispelijk gestikte hoofddoek, een stemmig jasje en een donker getinte batikdoek om de lendenen. Toch voelt hij zich in dit moderne vervoermiddel volkomen op zijn gemak, met zijn bloote voeten bestuurt hij de pedalen en hier op de buitenwegen wijst de snelheidsmeter tusschen de 30 en 40 K.M. snelheid per uur. Op de velden staat de tabak, de echte Vorstenlanden in vollen bloei. Wij rijden door de terreinen van een tabaksplantage, maar de oorlog heeft hier ook zijn invloed doen gelden en hier en daar wordt de tabak afgewisseld door rijst, omdat de regeering een deel der tabaksvelden voor de teelt van voedingsgewassen, speciaal rijst, heeft gereserveerd. Enkele K.M. verder blinkt een helwitte fabrieksschoorsteen in de felle zon. Het fabrieksgebouw zelf ligt verscholen achter het hoogopgaande suikerriet. De oogst is in vollen gang. Ter zijde van den weg wordt over een smal spoor het rijpe riet naar den molen vervoerd, een lange optocht van zwaarbeladen lorries, getrokken door langzaam voortstappende karbouwen. Een wijdvertakt net van rails voert van allen kant naar de fabriek. Op de hoofdtoevoerwegen worden geheele treinen van lorries aan elkaar geschakeld en door een locomotief verder naar de fabriek gebracht.

(Wordt vervolgd.)

Korte Berichten.

BUSJES.

a. Er zijn weer knikkertjes; maar ze kosten

f 3.—;

b. Blikken busjes zijn er ook nog; ze kosten 10 f 1.30; 5 f 0.80; 1 f 0.23.

a en b zijn uitsluitend verkrijgbaar tegen toezending van een postwissel, bij Mej. S. Hania, Emmalaan 11, de Bilt (Utr.).

Men plage mej. Hania niet, door ze zonder postwissel aan te vragen. Haar instructie is zeer bepaald, ze mag alleen verzenden na ontvangst van een postwissel.

c. Papieren busjes, a f 1.— per tien en losse teksten a f 0.90 per 100 worden gezonden door G. M. Feij, Burg 109, Middelburg, alleen na ontvangst van een postwissel.

Zegen op het werk in de verstrooiing.

Aan een zeer belangrijken brief van Dr. Harrestein, die wegens den inhoud meer voor de Macedoniër geschikt is, ontleen ik de volgende regels:

„Laat mij, voor ik eindig, nog mogen vertellen, dat het werk onder de verstrooide Gereformeerden veel van mijn kracht vraagt. De afstanden zijn zoo groot, ik legde in de eerste 5 maanden 5 a 6000 K.M. af en ben nu bijna eenmaal rond geweest. Maar het is een heerlijk werk en niet ongezegd. Ons ledental steeg van 125 bij mijn komst te Medan nu al tot 175. Het is ook met het oog daarop, dat ik mij overtuigd houd van de blijken van sympathie voor dit werk van de broeders en zusters in Holland. Moge God de kerken in het Vaderland zegenen, gelijk Hij ook ons hier in de eenzaamheid der verstrooiing niet vergat.

Met vriendelijke groeten teken ik mij gaarne, uw jonge collega en br. in Christus:
W. G. HARRENSTEIN.”

Christenplicht tegenover inlanders.

In het Soer. Hbld. vinden we vermeld, dat dominée Harrestein doende is met de oprichting van een comité dat zich het lot aantrekt van twee honderd Batakkers van Tapanoeli, die tijdelijk te Medan verblijven en daar een minder goed leven leiden.

Een derde Predikant.

De vergadering van de gecommiteerden van de Geref. Kerk te Amsterdam met de deputaten der Classis voor de zaken der Zending besloten aan den Kerkeraad te Amsterdam dringend te adviseeren ten spoedigste over te gaan tot de beroeping van een derden Dienaar voor het werk der Zending.

Op beide terreinen, te Djocja en vooral ook te Solo, is, aldus de „Stand.” dringend behoefte aan nieuwe krachten, maar er is geen geld. Wel zijn de gelden er ook nog niet voor

een derden predikant, maar vertrouwd wordt, dat de Kerken bereid zijn de noodige gelden bijeen te brengen.

De beide thans in Indië arbeidende Dienaren, Ds. C. Zwaan en Dr. H. A. van Andel, zijn reeds onderscheidene jaren werkzaam zonder buitenlandsch verlof te hebben genomen. Reeds bestond het plan, dat Dr. en Mevr. Van Andel nog dit jaar verlof zouden nemen, maar dit is echter niet gelukt, vooral ook omdat er in den loop van dit jaar met het oog op de verbazende uitbreiding van het Schoolwezen te Solo bijzonder veel te doen valt.

Uit het verslag van de classes Haarlem 19 Maart 1919.

10. De deputaat der zending, Ds. Breukelaar, brengt ter tafel een concept-overeenkomst, regelende de samenwerking van de Geref. Kerken der classis van N.-Holland met de kerk te Amsterdam in den arbeid der zending onder Heidenen en Mohammedanen, hetgeen unaniem wordt goedgekeurd. Voorts doet hij enkele hoogst-belangrijke mededeelingen over 't zendingsterrein, o.a. dat, vanwege de genadevolle uitbreiding van het werk, D.V. dit jaar nog een derde dienaar naar Djocja en Solo moet. Daartoe echter is zeer veel geld nodig. De classis Haarlem alleen heeft een f4000 voor haar rekening te nemen. Iedere kerk kwijte zich dus van haar plicht!

Dr. Verhagen.

In de maand Juni zal dr. Verhagen en echtgenoote naar Indië vertrekken. Volgende maand geven wij zijn portret.

Gombong.

Naar Indië. Mej. A. Flierman te Vriezenveen heeft de benoeming tot onderwijzeres aan de Chr. Hollandsch-Javaansche School te Gombong (Java) aangenomen.

Zilverpapier, Theelood, enz.

Ontvangen van J. v. Wijngaarden, Mijdrecht, Gijsje Marcus Klundert, J. J. Menne-
ma, Niewier, Arnolda J. Frings te Sprang,
G. J. F. Jimmink, Veldwijk, G. Bruin, Erme-
loo, J. R. Hommes, Noordeloos.

W. v. BUUREN.

Schiedamsche weg 9, Rotterdam.

Kring van Gereformeerden te Lawang.

Het was 5 Jan. j.l. een rijke dag voor den

kleinen Kring van Geref. te Lawang. Onzen predikant van Sperabaja, Ds. Pera trad n.l. tweemaal voor ons op om het woord te prediken en tevens het sacrament des H. Doops te bedienen aan een kind van een medebroeder en zuster in de verstrooiing, en het H. Avondmaal met ons te vieren. Wie had ooit durven hopen, dat zulk een hoogtijdag onder ons nog eens plaats zou hebben, als we eenige jaren teruggaan in onze herinnering!

Beide diensten werden groot en klein door een 25 tal personen bijgewoond terwijl zich een 25 tal broeders en zusters rond de Avondmaals-disch schaarden.

De uitgesproken wensch, eens een echte Hollandschen Zondag saam te vieren werd volkomen vervuld; gesterkt en bemoedigd treden we weer voort.

De aankomst van de „Rembrandt”.

De „Rembrandt” van de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland” is 25 Maart met 40 dagen reis van Batavia te Amsterdam aangekomen.

Het is de eerste stoomer die sedert geruimen tijd weder van Oost-Indië met passagiers en een gemengde lading door het Suez-kanaal in ons land is aangekomen.

Saldo 1918.

De Heer J. Zomer zond zijn rekening van het Zendingsblad over het jaar 1918. Het loopt over een geweldige som. Alleen de extra-prijs vorderde bijna zeven duizend gulden. Gode zij dank, de eindrekening stelde niet te leur.

Het saldo bedraagt voor de Generale kas f 11865.97½, (over 1917 was het f 8.500.)

Dank naast God ook aan onze talrijke helpers en helpsters, die elke maand de blaadjes rondbrengen en de centen ophalen. Wij zijn zeer verblijd met dit resultaat.

Indië ontwaakt.

De (Chr.) Amsterdammer schrijft:

Ons Indië is ontwaakt. Allerwege ritselt er een nieuwe geest en een nieuw geluid. Ook op Zendingsterrein is dat merkbaar. De kreet, die eens den grooten Zendingsapostel te Troas in de ooren klonk: „Kom over en help ons”, stijgt al doordringender op in duizenden harten uit tropisch, tot Christelijk Nederland.

De pas uit Indië wedergekeerde Zendings-director Dr. J. W. Gunning, getuigt: „Het verlangen der inlanders naar prediking van het Evangelie, en naar schoolonderwijs is

dikwijls zóó sterk, dat het pijn doet niet onmiddellijk aan de aanvragen te kunnen voldoen.” En van Dr. Van Andel, den volijverigen missionaris te Solo, komt smeekbede op smeekbede om meer helpers en gaven, omdat de velden ook op midden-Java wit zijn om te oogsten. De Javaan en Indonesiër vraagt dringend om onze Westersche cultuur. De inlandsche is vermolmd en gaat bezwijken.

Studeerende Indiëers.

Er komen velen uit Indië in ons land studeeren en zij komen en gaan helaas! zonder dat ze ook maar in het aller geringste met het Christendom bekend zijn geworden.

De (Chr.) Amsterdammer pleit voor hen, als volgt:

Dat is een ernstige aanklacht, in meer dan één opzicht, tegen Christelijk Nederland.

Daartegen moeten maatregelen getroffen worden, want juist de uit Indië in Nederland studeerenden, worden de geestelijke leidlieden in de nieuwe maatschappij van Insulinde.

De studiebeurzen en studiegelegenheden aan de niet openbare, Christelijke inrichtingen van Middelbaar en Hooger Onderwijs, moeten ruimer opengezet worden voor onze Indische broeders en rijksgenooten. Bij de nu door de Regeering aangevraagde f 100,000 studiebeurzen geld moet daarvoor ook zeker bedrag gereserveerd zijn.

Maar bovenal, Nederland's Christenen zoeken toch met deze studeerenden alle mogelijke contact.

Voor de Nederlandsche Christenstudenten-vereeniging ligt hier, met de Christelijke Kerken, een heerlijk terrein van stillen, maar straks wellicht rijk gezegenden arbeid; opdat tropisch en Christelijk Nederland el-kander beter leeren kennen en zegenen.

Opleiding voor de Ned. Zend. Ver.

Het Hoofdbestuur der Ned. Zendingsvereeniging, gevestigd te Rotterdam, heeft, na de algemeene vergadering gehoord te hebben, besloten de eigen opleiding van zendelingen op te heffen en deze voortaan in verbinding met het Ned. Zendinggenootschap en de Utr. Zendingsvereeniging te doen plaats hebben aan de Ned. Zendingsschool te Oegstgeest, waartoe zij voornemens is als derde besturende corporatie toe te treden.

De Ned. Zendingsvereeniging blijft zelfstandig in de behartiging van het Zendingswerk en blijft gevestigd te Rotterdam.

Voordrachten van dr. J. W. Gunning.

Door den zendings-director dr. J. W. Gunning, wordt ten Paleize Noordeinde, een reeks van vier voordrachten over de zending in de Nederlandsche Kolonie gehouden, in verband met zijn jongste dienstreis in Nederlandsch-Indië.

Tot het bijwonen van deze voordrachten zijn, behalve de Minister van Koloniën, een aantal commissies en comité's te 's-Gravenhage, welke zich op het gebied der zending bewegen, uitgenoodigd.

Deze voordrachten hebben een aanvang genomen in de laatste week van Maart.

Makasser.

Dagen, als die wij beleefd hebben, moedigen elke poging aan om overal waar maar enkele Gereformeerden zijn, een Kring te vormen. Voor den enkeling kan een predikant moeilijk overkomen, een kring vergemakkelijkt dit. De kring van Gereformeerden te Makasser heeft in zijn midden mogen hebben, 10 dagen lang, Ds. Pera van Soerabaia. Zij, die in geen jaren rechtstreeks de bediening des Woords hadden ontvangen, waren thans in de gelegenheid een predikant te hooren. Zij, die in jaren verstoken waren van de bediening van het Heilig Avondmaal, konden thans mede aanzitten. De Heere heeft ons gezegend in Makasser. Er was blijdschap in alle harten. Een geest van saamhoorigheid, liefde en eendracht was er. Driemaal werd het Woord tot ons gebracht in predikatie. Twee vrouwen, waaronder één, die geen dooplid der Geref. Kerk was, legden belijdenis af van haar geloof. Twee kinderen werden gedoopt. De samenkomsten werden bezocht door pl.m. 25 personen, groot en klein. Aan het Heilig Avondmaal namen deel pl.m. 20 personen. Ook voor de Gereformeerden op de „De Ruyter” waren de dagen gezegend: hun schip lag hier toen het H. Avondmaal bediend werd. Zoo zorgt God voor Zijn kinderen en zegent hen onverwachts en rijkelijk. We zijn dankbaar op Makasser.

In 1917 kwam Ds. Netelenbos tot ons. Thans Ds. Pera. En de Kerkeraad van Soerabaia beloofde te zullen zorgen voor een predikant 2 x in het jaar. Als we ons niet vergissen, dan is een van de meest blijden Ds. Pera zelf geweest. Hij voelde zich thuis en elken avond was hij de herder, die naar de schapen ging. Toen het schip, dat hem weer naar S. zou brengen van de kade weggleed — riep hij ons nog toe van het dek: „Tot weerziens!” En wij riepen het terug.

Inl. Kerkbl.

v. H.

LEESTAFEL.

Menigerlei Genade. Wekelijksche Leerredenen onder Redactie van Dr. J. C. de Moor en Dr. B. Wielenga. — J. H. Kok, Kampen.

Wij ontvingen 8ste jaarg. no. 40—52 en 9de jaarg. no. 1 en 2. Dit zijn uitnemende preeken. Het spreekt dat die van Dr. B. Wielenga over „de Geweldigers” onze aandacht trok. De kerkeraden moeten inteekenen voor vacature-Zondagen en voor leden, die aan huis gebonden zijn.

H. Schrott Jacob Brunner. - 's Hage, D. A. Daamen.

Een teer gevoeld en fijn geteekend Roomsche Christenleven. Jacob moet pastoor worden en wordt daardoor voor het leven gescheiden van zijn teer geliefde Mieke. De worsteling, die hieruit volgt maken wij mede en wij vloeken het Coelibaat; waaraan trouwens deze pastoor zich geloovig onderwierp.

De Bijbelsche Geschiedenissen in Vertelling door W. G. v. d. Hulst, in teekening door Isings. — Rijswijk (Z.-H.), H. J. Spruijt. (Afl. 4).

Dat is weer een schoone vertelling, in een prachtig gewaad. Geeft het uw kinderen in handen opdat zij den Bijbel liefkrijgen.

Het werk Gods en Het voorrecht van Gods kinderen, door Dr. J. J. v. Baarsel. — Deventer, Ch. Dixon.

Een afscheids- en een intreepredikatie, goed en beslist. Inzonderheid de eerste is merkwaardig.

Giften voor de Zending.**Ontvangen voor de Generale Kas der Zending.**

Door J. G. W. Kuiper van de kinderen der Chr. School te Surhuizum (Heide) f4.87. Van Tjitske Bakker te Surhuisterveen verzamelde halve stuivers en halve centen f 1.77½. Door J. in 't Veld „Zendingscent” van de kinderen der Geref. School te Berkel f 15.24½. Door Mej. J. J. H. Breukelaar van Mej. E. Keegstra verzameld op het feest der Meisjesvereniging te Surhuisterveen f 6. Door Ds. T. H. Woudstra te Leiderdorp 10 pCt. van de ontvangsten voor de zending in de classis Leiden f300. Door L. J. Allaart uit het zendingsbusje der Christ. M.U.L.O. school, Oude 72, Rotterdam f15. Door D. v. d. Meulen te Wijnjeterp uit het „Knikkertje” van de Christ. School f4 en een gift van N. N. te Wijnje-

terp f1. Door Mej. E. N. de Jong van de kinderen der Christ. School te Nieuwkoop opgespaard in het Knikkertje f2. Door Trijntje de Wit van de Christ. Jonged. Vereeniging te Surhuisterveen f20. Door J. Zomer saldo zendingsblad over 1918 f11865.97½.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Mei '19.

Voor de Zending te Djocja en Solo.

Uit het zendingsbusje van Mej. Wilh. Pauw te Buiksloot f7. Van de Geref. Kerk te Oostzijde voor het tekort Med. Zending f138.23. Van de Geref. Kerk te Hoofddorp 2e bijdrage aan het te kort Med. Zending f100. Door A. A. de Jong van Ali Doeleman te Hoofddorp opgespaarde halve centen f1.10. Door J. L. Heima van de kinderen der Christ. School te de Lier voor Solo f2.70. Van de Zendingscommissie der Geref. Kerk te Veenendaal voor het te kort der Med. Zending f100. Van de Geref. Kerk te Bloemendaal voor het te kort Med. dienst f56.30½. Van de Geref. Kerk te Velseroord voor het te kort Med. dienst f32.50.

W. BREUKELAAR.

Zaandam, 22 Mei '19.

Zending Geref. Kerken op Soemba.

R. Werkman te Middelstum v. d. 7de klas der Chr. School f2,23½. H. C. H. Goeree te Ommen, uit het schoolbusje f3.50. Mej. D. Weessies te Groningen, v. d. Jonged.v. „Wees een zegen” f8.78½. H. Muneke te Ommen, gev. in de coll. een dankoffer f25, coll. zilv. bruiloft v. Wiechersen f8.49 is f33.49. J. F. Fleurke te de Krim, v. d. Zend.v. f170. A. Smit te Haren, 2 m.d.l. contrib. f43.20 en gift f10, busje Jongel.v. f4.61 is f57.81. Ds. Dekkers te Gerkesklooster—Stroobos A., van een zuster gespaarde halve st. f2. Ds. Schoemakers uit Ambt Vollenhove A. f9.95. Ds. Schoemakers uit Rouveen f9.95. L. M. Verhorst te Zalk, uit het Knikkertje der School f11.14. Ds. v. Goor te Groningen, uit zijn catechis.bus f22.95. O. J. Bouwman te Uithuizen, gev. in de coll. f2.50. Dr. Dee te Dwingeloo, gev. in de coll. f5. Ds. Bruins te Winschoten, v. d. Jonged.v. f3.46½. Ds. v.

Halsema te Nijveen, gev. in de coll. een dankoffer f7.50. J. J. Wegener te Wildervank, gev. in de coll. f5. J. Wildvank te Delfzijl, gev. in de coll. f10. P. Buikema te Leem, v. d. Zendv. f200. R. v. d. Molen te Zuidlaren, busjes f15.68½. Mej. R. Ubels te Bedum, v. d. Jonged.v. f10. J. P. ten Hagen te Nieuw Amsterdam, v. d. aanvangsklas der School f10. Ds. Post te N. Dordrecht. v. d. meisjes S. en C. Bos f1.97. Ds. Jansen te Tenboer busjes Febr. en April f28.71 en f30.53, coll. spreekb. Ds. Hamming f40, v. d. Zendv. f74.75, van Hilje Vink 110 h.c. is f174.54. Ds. Wiersma te Sauwerd coll. bruil. J. C. Sm. f8.20, catechis.bus f11.41 is f19.61. J. Boerma te Stadskanaal, gev. in de coll. f10 en f10 is f20. B. Roosjen te Diever, uit 't Schoolbusje f12. Jetje Kuiper te Uithuizermeeden 200 h.c. is f1. J. H. Meijer te Pieterburen, 't Negertje v. d. School f4.97, J. Schelten 18 h.st. en 30 h.c. is f5.59½. Jonged.v. te Uithuizermeeden, coll. jaarf. f7.87. Ds. v. d. Munnik, v. d. Zend.v. te Winsum—Obergum f29.85. Ds. Lambers te Rouveen, gev. in de coll. f25 en f40 is f65. A. Smit te Haren, saldo kal. f10. Ds. Lammertsma te Appingedam, gev. in de coll. f2.50. Ds. Breukelaar van C. J. Voorst van Vormdaal te Ermeloo f5. Ds. Nomes te Schildwolde, v. d. Zend.v. f115, v. d. Jonged.v. f15 is f130. K. Schuringa te Wildervank, v. d. Zendv. f150. Ds. Bouwman te Gees, gev. in de coll. f1 en v. d. Jonged.v. f2.50 is f3.50. L. Niebroek te Deventer A. een dankoffer van een lid der Kerk f100. R. Beute Kz. te Steenwijk, gev. in de coll. f1. Mej. J. G. H. Sluys te Staphorst van Mej. H. f0.25. J. v. d. Laan te Zevenhuizen, busjes in de Kerk f34.50. Mej. H. T. Wildeboer te Siddeburen van Gr. Huizinga f1, Fr. Mulder 200 h.c. is f2. Mej. G. Haan te Groningen, 2 m.d.l. stort. Kinderzendv. f110. W. Brons te Tenboer, uit het Negertje der School f25.60.

Soembaweek.

Wilsum f5. Gramsbergen f92. Haren f209.35. Enschede, nag. f32.99½.

J. DUURSEMA,

Groningen, 20 Mei '19.

Quaestor.

Het abonnementsgeld van 1919 te zenden aan den Uitgever.

De prijs voor Kerkeraden en Vereenigingen, die 4 ex. en daarboven ontvangen, 5 cts. per nummer; welk bedrag per 3 maanden wordt tegemoet gezien.

Particulieren die 1 tot 3 ex. ontvangen, betalen per Jaargang, franco per post, 66 cts.

Ex. op beter papier f1.25 per jaar.

De contribuanten van de Ned. Geref. Zendingsvereeniging, waarvan Penningmeester is de heer L. Berk, Heerenmarkt 5, Amsterdam, ontvangen het „Zendingsblad” gratis.

J. ZOMER, Uitgever.

J. ZOMER — ELECTR. DRUKKERIJ „VADA” — WAGENINGEN.

ONESIFORUS-BANK

UTRECHT.

Verstrekt **BOUW**-Kapitaal tegen zekerheidsstelling
aan KERKEN, SCHOLEN, STICHTINGEN.

Geeft uit 4½ % 10-jarige Obligaties in stukken
van f 1000.—, f 500.—, 250.—, f 100.— 50.—.

Inlichtingen verschaft de Directie,
Nieuwe Gracht 69, Utrecht.

Hoekstra en Gassenaar

ARCHITECTEN.

Ampèrestr. 59, s'-Gravenhage.
KERK-, SCHOOL-, VILLA-BOUW, ENZ.

Christelijk Internaat Wilhelmina, te Zeist.
neemt niet meer dan 20 leerlingen. Daar-
door kunnen ouders verzekerd zijn, dat
voor hun kind alles gedaan wordt, wat
eenigszins mogelijk is.
J. POPPES Jzn., Hoofdonderwijzer.

H. F. DE CHARRO & ZONEN
PAPIERHANDEL - DEN HAAG.
PAPIERFABRIEK TE EERBEEK.
Vraagt onze nieuwe collectie Pakpapieren.

Zomer-Sproeten,

zelfs de donkerste, verdwijnen door
een pot **SPRUTOL**.
Bij alle goede Drogisten.

N. J. Lankhorst & Zoon.
Sneek.
*Legens, Tuikens,
Schakels, Visserij-artikelen.*

Te Koop gevraagd
een gebruikt

HUIS-ORGEL,

(contante betaling). Brieven worden
ingewacht met opgaaf van hoeveel
registers en uiterste prijs onder
motto „Orgel” bij J. ZOMER te
Wageningen.

Mijnhardt's

Geneeskrachtige tabletten

tegen

Bloedarmoede,

rugpijn, bleeke gelaatskleur.

Mijnhardt's Staaltabletten.

In doozen vanaf f 0.90.

Zenuwachtigheid,

examenvrees, onrust, overspanning,
slapeloosheid.

Mijnhardt's Zenuwtabletten.

Koker 60 ct.

Gal en slijm.

Mijnhardt's Laxeer-tabletten.

Zijn bloedzuiverend, regelen den stoel-
gang.

Doos 50 ct.

Maagzuur,

maagpijn,
maagwater, oprisping, geen eetlust,
slechte spijsvertering.

Mijnhardt's Maagtabletten.

Koker 60 ct.

Koorts,

binnenkoorts,

Malaria, koude rillingen, kiespijn.

Mijnhardt's Koorts-tabletten.

Koker 60 ct.

Rheumatiek,

jicht,

koude en pijn in de ledematen, spier-
en gewrichtspijn, influenza, aange-
zichtspijn en kiespijn.

SANAPERIN-tabletten.

Koker 60 ct.

Hoofdpijn

Mijnhardt's Hoofdpijn-tabletten.

Koker 45 en 80 ct.

Let bij koop op den naam van den
fabrikant A. MIJNHARDT,
Pharmac. Fabriek ZEIST.

Bij Apoth. en alle Drogisten.

Hôtel-Rest. „DE HOOP”

Warmoesstr. 158. Tel. 9132 N. Amsterdam.

Logies f 0.50, f 0.60 en f 0.75.

:: Diners vanaf 50 cent. ::

Aanbevelend, A. L. ALDENKAMP.

Het Beste, Goedkoopste en meest Solide adres voor Zaden, Bloembollen en Planten
is L. STASSEN, HILLEGOM. - Vraagt Prijscourant welke franco wordt toegezonden.

Elke tekst in vier dagen, elk pas of vroeger verschenen boek direct te ontbieden. — Religiëuze platen en schilderijen. — Luxe Bijbels en kerstboekjes. — Speciaal adres voor gecombineerde cadeaux. —
GELEGENHEIDSGESCHENKEN van allerlei aard bij BOEKHANDEL W. TEN HAVE,
KALVERSTRAAT 154 - AMSTERDAM - Tel. Noord 4066.

PEEK & CLOPPENBURG

Grootste Heeren-en Jongeheeren
KLEEDINGMAGAZYNEN

In alle voornamen plaatsen

LEVEN- en ONGEVALLENVERZEKERING

DE AMSTERDAMSCH

AMSTERDAM: Tijdelijk adres: HEERENGRACHT 414.

Directie: Jhr. A. F. DE SAVORNIN LOHMAN Jr., Jhr. J. DE SAVORNIN LOHMAN,
 Mr. J. C. L. VLAANDEREN.

Bij J. H. KOK te Kampen is verschenen de

5e geheel herziene
 druk van

HET HUWELIJK

DOOR

Dr. A. DUPONT

Geneesheer-Directeur te Ermelo.

Een uitnemend boek voor Gehuwden en Verloofden, met geneeskundige wenken, nuttige raadgevingen en ernstige waarschuwingen, waarvan in korten tijd reeds de VIJFDE DRUK is verschenen. Door de gansche Chr. Pers dringend aanbevolen. Prijs ingenaaid f2.50, gebonden f3.25, (met 5 pCt. crisistoeslag). Verkrijgbaar in elken Boekhandel en bij den uitgever J. H. KOK te Kampen. Vraag uitvoerig prospectus.

Inlichtingen omtrent de

N. C. V. Spaarbriefven

worden gaarne verstrekt door:

DE HOOFD-INSPECTIE, Oosteinde 30, te Amsterdam.

C. BEZEMA, Poolmansweg 256, Lonneker.

J. HEINEMAN, Mauritslaan 32, Hilversum.

H. S. VAN HOUTEN, Vlooswijkstraat 62, Terneuzen.

J. A. JAEGER, 's Gravenhekje 6, Amsterdam.

A. LAKERVELD, Nude 177d, Wageningen.

L. VAN WESTERING, 2e Helmersstraat 12huis,

Amsterdam.

G. K. ZELDENRUST, Noord, Warns.

